

ԸՅՊԵՆՅՈՒՆ

Պիզաի քեթիլներն են դատար չօգ-
իսէ, ահապարար, վէ տիւնիւնէք պիւ-
մէնէնէնէր, վէ հէր ետրան վէ իֆթի-
րաեա, պուտալա կիպի ինանանլար
տախի օ գատար չօգ տուր :

Ալթը սէնէտէն պէրու, նիւէ եա-
պանիւէր, Ագապիւն վարժարան ա-
լէյինտէ, եւրպէրճէ վէ պէլըն տէ
պիւնէրճէ ետրանլար սէյլէյիպ վէ իֆ-
թիլարալ սէյլէտիւէր վէ եադարալ,
վէ էյլէ տէ պիւյիւք ետրանլար վէ
իֆթիլարալ նէյր իթտիւէր քի, էկէր
եալընը պիւ թանէսի, վէ էկէր էն
քիւչիւքէրինտէն պիւ թանէսի, մա-
գալաւ, աղաճը, տէյիլ սահիւ, իւ-
լա ստիւնիւնէ եադըն հալտէ պիւն օլ-
մուշ օլաւ իտի, մէթէպիմիլին ալթը
սէնէ տէյիլ, իւլա, աղընա, նիղաճ-
ա, վէ թապիւթ իյլէ, ալթը կիւն վէ
ալթը սաաթ պիւն ալթը գալապիւնէ-
սի, վէ պիւլիմ պէյլէ սէրպէթ վէ
սէլաճէթ իսթանապուլտա կէզմէմիլ վէ
գալաճմիլ, ապա իսթիմալտէն օլա-
մալ իտի: Պուշարը ալթը սէնէ միւ-
թէմաթիւն իսալ կէօրտիւ, տիյնէտի,
իլիթտի, օգուտու, վէ թէճիւպէ
տախի իյլէտի, հալ պու քի, պիւմէ-
յիլ նէ տէրէճէլէրտէ մանթը գըս-
սալըլը վար տըր քի, հալա պաղը-
լար, մէրդուման եապանիւէրին եաղ-
տըլարընա վէ սէյլէտիւքէրինէ, հիւ
տէյիլ իսէ աղաճը էհէմիլյէթ վի-
րէրէք, պիւ գալ կիւն օլուէն ինան-
մադտա, վէ սահիւ մի տիւր տէյի սի-
ւալ իթմէքտէ տիւրէր :

Մէրգուման քիւլէման էվլաղը սըյ-
ըրգարըն, եալընը պիւ եալան վէ
իֆթիլարալը միսալ կէթ իրէրէք, իսալ-
գըն տախի պուտալաւա էհէմիլյէթ
վիւմէսին, վէ հալա իրթիւքալ ի-
տէրէք, էյլէ լաղըրաղըր տիյնէմէ-
սին տէրիսթըր իթտիլըրէք: Շէյլէ-
քի, հէր աէֆա գօնէր վիւթիկիմիլ-
տէ, նիւէ եալալարտաճ վէ իֆթիլա-
լարտան պաղա, ինկիլիլէր իւն շէ-
նա իւղէրինտէ աեադ օնուէն օյնա-
տըլար տէյի, չօնուգարըմըլը, պիւ
ինսաֆ Ֆուս ու գէմմ իթտիլէր, հալ
պու քի պուշուէն սըրֆ իֆթիլարտան
իսալէթ պիւ ճանալարըլը օլուգու-
նու, գօնէրտէ հաղըր պուշուէն պէշ
եւրգ քիւլի կէօրէրի իւն կէօրմիւշ վէ
պիւլիլ իւքէն, եինէ ինանալ էհէմիլյ-
յէթ վիւրէճէք, վէ ինանալ սիւալ ի-
տէճէք գատար ահապարար պուշու-
տուգուէն կէօրմիւշիլ տիւր :

Էյլէ քիւլէման չաղընլարընա, հէր
քէս րաթ իկէլիկի եէրաէ եւրգիւնէ
թիւքիւրիւպ կէլէճէք եէրտէ, հալա
ուլթանմալտան սէլաճ տախի վիւրիւպ,
էվլէրինէ վէ օտալարընա, վէ հաթթա
քէլէտիլէրի, սէօնալէթլէրինի վէ եաղ-
տըլարընը, չօնուգարը վէ Ֆուսիւնա-
լարը իլինէ պիւն գապու իթմէքտէ
օլուգարընտան, օնլարտան ճէսա-
րէթ ալարադ, պու չաղընալիս կիւնիւ
ինկիլիլէրին Սիւղու կիպի պիւր միւ-
քէլէթ, միւթ էպէր, վէ մէրքէզի մէ-
արիֆ օյան մուգաւտէն պիւր էպիւնէ-
տէ վիւրէճէք օլուգարը միւպարէք
գօնալի տախի պօղմաղըլը չաղըն-
ըլընա ճիւրաթ իտէրէք, մէրքիւր
էպիլիլէ իլին «պիւ մէյլանէ տիւր» տէ-
միլէր տիւր, վէ պաղը միւլաճաղալը
գըստ օլանլար տախի, աճէպա սա-
հիւ մի տիւր տէյի շիւրհէ իթմէքլիկէ
պիւն ութանմալըլար տըր. պիւր ա-
տամ հէր նէ գատար ճալիլ օլա, եի-
նէ աղաճը տիւլիւնտիւքաէ անլաւա-
պիւլէր քի, տիւնաւտա հիւ պիւր եէր-

տէ վէ հիւ պիւր վաղըլթա էյլէ պիւր
էյլ օլաճաղ. հիւ ինկիլիլ միւլէթի
կիպի քիպիւր, քիպար վէ գէնկին պիւր
միւլէթին, վէ էյլէ պիւր միւլէթին էն
միւթ էպէր գաթիւլընըն վէ Ֆուսիւնա-
լարընը, պիւր մէյլանէ տէրուէնտէ
մուղիլ օլաճաղ, վէ հէր միւլէթին
էն գիւնտէ էհէլիկէթլի վէ շէօնէթ-
լի մուղիլ օլաճաղընը, մէյլանէ ի-
լինտէ մուղիլ օլաճաղ, վէ հէր միւ-
լէթին էն գիւնտէ միւթ էպէր վէ միւ-
թ էրէմ զաթլարընտան վէ Ֆուսիւնալա-
րընտան պաղա, էն մուղիլ օլաճաթ-
լարընը տախի, պիւր մէյլանէտէ հա-
ղըր պուշուէնտէ իհիլիմալտէն օլա-
պիւլ իտէպիւլիւր, վէ ալէլիսուտա, էօ-
թէտէ հէր միւլէթին միւթ էպէր զաթ-
լարը վէ զաղէթալարը, մէրքիւր գօն-
սէր հաղ գընտա, էնպիւլ մէտէ ու սէ-
նալար օգուտուգարը հալտէ, եալը-
նը, քէմալի իթէսիւքիլէ սէյլէրիլ,
չիւնքի հիւ պիւր միւլէթ տէ պու եօլտա
վաճիլիկին վէ օլըրգըլըլըն էմալի
կէօրմիւթ միւլ տիւր, միւլէթ իսիլաէն օ-
լան պիւր գալ էտէպիւլիլէր մաճու-
լարընը եաղտըլարը վէ սէյլէտիւք-
լէրի, տէյիլ ինանըմաւա վէ սօրու-
մաւա, իլա եալընը իլիթիլմէքլիկէ
վէ օգուտուգարըլըլը շաւան օլապի-
լիւր մի :

Վաճ, վաճ, վաճ, տիւնաւտա հիւ
պիւր միւլէթին ալիմէրի վէ քեալիլ-
լէրի իլի իլէ ֆէնաւէր ֆարգ իտէմէ-
նօր իսիլ, գօնսէր վէ օրաթ օրիօնուէն
նէ ֆէնա իլէյ օլուգուէնտէ պիւլէմէ-
նօր իսիլտէ, եալընը պիւլիմ պիւր գալ
վէ եալիստ պիւր թաղըմ, քէնտիւնէ
իսալէրի օլմաւան քիւլէման օլալարը
մի պիւլիստ իսիլ :

Թիւ ՍՈՒԳ ԵՆ ԿԵՄԵՐ ԵՆ ԸՆԴՈՒՆԱԾ

Ձիւն իցէ մարդ, աղէ. կարի գոյն
ինչ. և ամենայն որ ինչ անցաւոր իրք
իցեն՝ յոյժ գուզաքեայք: Ձոր գուգ-
առ աւաղս ունիս այժմիկ, եկեցի
ժամ՝ յորում ոչ ևս լիցի այդդ այդ.
կամ եղիցի՝ զի իբրեւ զմանուկ սք զը-
տանիցի չի ևս ծնեալ, կամ՝ քնաւ իսկ
յոյնիլ գարճցի: Որչափ և ընդ երկար
կեցցիք ոք յատուի, եթէ և զհազար
ամ ևս, պարտ է նմա անդր գնալ.
յայն ինչ փոխել: Ժամանակ և եթ կե-
նայ իմոյ կրճիմիքնդ իս և ընդ քր չե-
ղեն՝ արկանէ. այլ կարի խուն ինչ է
խախդ. զի ապաքէն ցապաք խառ-
նեցայց ես ընդ չէոյս. և եղիցի այն
յաւուր յորում ոչ երեսցի՝ եթէ կէի
երբեմն, և զի քանիօն ժամանակիւ ե-
ղեն ինչ ի կեանս, զայնմանէ ապիւ-
լիցի ինչ փոյթ. զի ոչ ևս եղցի: Մտա-
նեմ ի կեանս օրինօք՝ զի մեկնեցայց
անտի: Գամ պար կատարել զխաղ
բաժնի իմոյ, գամ երեւել յաշխարհի
իբրեւ զոյլ ի նմանեաց, և ապա պարտ
է ինձ աներկցիլ լինել: Տեսանեմ
զայլս՝ զի անցանէն առաջի իմ, և այլք
տեսնեն զանցանէն իմ, և նոքին իսկ
զնոյն ցոյցեն զհանդէս օրոյ քստնո-
ցանէն գաղը. և ապա ամենեցուն իսկ
ուրեմն հասանէ խառնակիլ ընդ չէս:
Աւուրքիմ թեւս ընդ քաջ լիցին տմք
ուլթաւ, զերեսցիլ թէ իցեն հարիւր
ամբ. ո՞րքանիք, աղէ, անցին ժամա-
նակը յորս չէի ես, և քանիք լիցին՝
զի ոչ եղցի, և ո՞րպիսի ունիմ գոյն
տեղի ի մեծատարած անդուշտ տար-
եաց: Ոչինչ մի եմ ես, և չէ կար փո-
քու խաղոյիք օրոյն զիս ի չոյն՝ յոր
պարտիմն գնալ: Իկի այդ առ ի կաղ-
մել զթիւ. այլ չէին պէտք առ իս, և

խաղն ոչինչ ընդ հատ բարեք ամէր ի
հանգէս, եթէ յետուստ տեղարանի
թատերն կայեալ էր իմ: Կարի փոքր
է մասն բաժնի իմոյ յաշխարհիս յայս-
միկ, և այնպէս նուաղ ինչ կարեւոր
մինչև, ի նկատել զայն ի մեայ, թուի
ինձ տեսնել զիս աստ յերաղի. և ա-
մենայն որ ինչ յալին իմ՝ անկանին՝ ես
պատկերք անտիք:

ԲՈՒՆԻԹ

Թարգմանեաց
Մ. ՖՈՒԵՆԿԵՆ
Աշակերտ ֆանոսեան
վարժարանի

Ի ՄԱՅ

ՎԱՐՈՇԱՆ

Փթիլ ծաղիկ լուրիւ անուշ
Սէր գրաւել փայլիլ յիւրեան,
Հիւթը թափել և թառամիլ
Սոս՝ օրէնք է բնութեան:

Բայց դո՛ւ թշուա՛ղ դեռ... ո՛հ երկ
Կը ծաղկէիր ի՛րոյդ ի զօրարթ,
Դեռ երկ քո տոնսնուծեան
Կատարէին զոյս զօրարթ:

Է՛հ... ո՛վ կարծէր թէ քո հարսնիք
Նախերգանքն էր զերեզմանիդ,
Ո՛վ կը կարծէր թէ քո պըտակ՝
Բարձր լինէր պիտի չիւրմիդ:

Արեւ մաքուր էակ մ՛անոր
Արտիկ խորը խորատուգիլ,
Դեռ առաջին հարկայն ի շուրթ
Թօշիլ թուով և մեռանիլ:

Արեւ սիրով, պաշտել պաշտով,
Տարնեքով հասնիլ մալիլ,
Եւ տակաւին չի հոտուրած
Յուրտ կախարչին առնուլ պառիլ...

Ո՛վ կարող է չ՛արտասուել.
Հա՞յրդ.
— Բայց նորա բոլոր թիւ ու թիկունքը
Դուն էիր ախտո՛ւ դո՛ւ բոլոր յոյրդ:

Ո՛վ կարող է չ՛արտասուել.
Մա՞յրդ.
— Բայց նա՛ դեռ երկի արցունքը սրբէր,
Եւ երկուստեանս կը զօրէր դեռ յիւրդ:

Ո՛վ կարող է չ՛արտասուել.
Ջո՞րանդ.
— Բայց տասն օր չիկայ թշուա՛ղ կիւր դեռ
Մեծ կորստէ մ՛իւրջ՝ ուրի մը փորձէր,
Մէկ ձեռքով գրեց փառաց ընդունելը
Միւսով այլ աղիկն յերկինս առաքելը:

Է՛հ... ո՛վ կարող է չ՛արտասուել.
Հա՞րսը.
— Բայց սա՛ սիրոյ չափատակ մ՛ի
Էր չ՛արտասուած թշուա՛ղ կոյս,
Մինչ նոր հարսեր կարօտին
Եւ ցնդել էր տարակոյս:

Է՛ր կարենայ չարտասուել,
Չէր միայն քստն օր
Մեղրի լուսնին տակ ապրի
Եւ բաժնուլ՝ առաթուր...

Է՛հ... այսպիսի խորակիլ
Վշտաց մի՛ տայք սիրտանք
Նմա՛ յոր սիրտ լայս մի ցոյց
Նմա՛ տուէք սիրտանք...

Իսկ սա՛ օրուն սիրտը կրակ,
Երթուէր կարօտ, սէր՝ աշխուժ,
Անցեալն երազ, ներկայն չիւրմի,
Թո՛ղ տո՛ւք թո՛ղ լայ ո՛հ... թո՛ղ տո՛ւք...

Այո՛ հալալ է հալալ
Ողբալ կորուստ զայս ի սուգ
Արտասուքով թեթեւան
Մարդուս վշտեքը խորունկ...

23 դեկտեմբեր 74
Պէշիկիմալ

Խ. Յ. ՍԱՐԱՃ

ՆԵՎԻՅԷ

Գրքիւր թօլարըն իմալընա վէ
Ֆապրիլդալըն ահալընա տայիլ Տէ-
պա զաղէթալարըն կէօրիւէն մալիւ-
մալթըն պաղը ֆըզլալարը տըր:

1867 սէնէսինտէ քիւլաւտ օլուէն
Բարիս սէրիկի ումուսիւնտէ, միւսիւ
Գրքիւր թարաֆընտան շէլիքտէն մա-
ամուլ պին լիպալարը պիւր գըթա թօլ-
վաղ իտիլիլի կիպի, 6 սէնէսինտ սօն-

րա վիլէնտաւա ալըլան սէրիկի ումու-
սիտէ տախի, Գրքիւր ֆապրիլդալըն
քեալիլէյի մաամուլաթը մէվճուտ
պուշուէնտուրուլմուշ վէ օ վապըթա ի-
լէ մէրքիւր ֆապրիլդալ իլէօհիթ զա-
զանմըլ տըր: Մէրքիւր ֆապրիլդալ Ալ-
մանեաւա վաղը խալէն նամ մահէլլտէ
օլուպ, պիւր գալ սէնէտէն պէրու իւ-
րօրա վէ Ամէրիկա հիւքիւմէթլէրինին
քեալիլէսինէ թօլ վիւրմէքտէ օլուտ-
ղուտան, ինկիլթէրա ֆապրիլդալարը
պիւն անընալ րէզապէթէ գաղըլտ-
մաճաղ տա տըրլար:

Իլ պու ֆապրիլդալ եէնի հարալ ու-
սուլինին վէ ալէլիսուտա թօլընու-
լուգ սանաթընըն իլէրլէմէսինէ բէք
չօղ իւրմէթ իթմիլ տիւր:

Մալիւմ օլուտու իւղըն մէրքիւր
ֆապրիլդալ 1810 սէնէսինտէ թէէսիս
իսիլմիլ իտէտէ, բէք չօղ զէման շէօհ-
րէթ գաղանամաւալ, եալընը իւր-
ուսիս էօլըսինտէ մալիւմ պիւր ֆապ-
րիլդալ իտի: Պաւ կիւնքի կիւնտէ իտէ
չէլիք իմալաթը հաղ գընտա Գրքիւր
ֆապրիլդալ տիւնեանը պիւրինտի
ֆապրիլդալարընտան պիւրի տիւր: Ֆապ-
րիլդալըն արտալը 400 էքթար, եանի
640 միլեօն արչընտան իսպարէթ օլուպ
էպիլէսի տախի 75 էքթար արաղի
զապիլ իթմիլ վէ տայիլի սուրէթտէ
20 պին ամէլէ վէ 2 պին միւլթէզիմ
օ սայէտէ կէլինմէքտէ տիւր:

1872 սէնէսինտէ մէրքիւր ֆապրի-
լդաւա իմալ օլուտան շէլիլին մըղ տա-
րը 125 միլեօն քիւլիւմաւա պալիլ օլ-
մուշ տուր:

Մէրքիւր ֆապրիլդաւա 317 գաղան
իլէ պուղու գուլէթի իլէ իլէր 71
էքթը վալալը քի մէրքիւր շէքիլէր-
տէն հէր պիւրինին աղըլըլը, պին ի-
լէ 6 պին գանթար արաւընտա վէ ի-
քիտէն պին պարիկը գուլէթլինէ գա-
տար 286 պուղու մաքրեալ վար տըր:

Գրքիւր ֆապրիլդաւալ տալէթա պէօ-
յիւնէք պիւր մէթէքէթ հիւքիւմէնտէ
օլուպ, սուլար վէ կաղալըն թաղսի-
մի իլէ քեալիլմէթլէրի պիւրպիւրինէ
րապիլ իթմէք իւղըն, պիւր գալ շիւ-
պէտէն իսպարէթ տէմիւր եօլարը մէվ-
ճուտ տուր:

Ֆապրիլդալըն տայիլէլէրի արալա-
րընտա մալապէրաթ ինքա իթմէք
իւղըն, 30 թէլէկրաթ մէրքէլի օլուպ,
եօնըլը կէօղէթմէք իլին 200 եան-
ղըն նէօպէթմիւր վար տըր:

Ամէլէլին իւղ ամէլթլին մալաւա տա-
յիլէլէրտէն մաւտա, ֆապրիլդալըն
էթրաթընտա օթլէլէր եալալըլը-
տըլը կիպի պիւր չօղ պիւրալանէ-
լէր վէ պուղու իլէ իլէր տէյիլմէթլէր
վէ խաթալանէլէր վէ պուշար կի-
պի տիւրքեան վէ տայիլէ պուշուտուր
Օյն սէնէ էվլէլի մէրքիւր խաթան
պէլալէսինին նուֆուտա եալընը 17
պինտէ իսպարէթ իւքէն, չիմիլ 50
պինտէ պալիլ օլմուշ վէ հալիլիսինին ի-
լէ եալանանլարըն հէման քեալիլէսի
մէրքիւր ֆապրիլդաւա չաղըմաղ տա
տըրլար:

Շիմիլիքի հալալէ ֆապրիլդալ թօլ
պուշուտան Ալֆրէտ Գրքիւր, Ֆրէտէրիք
Գրքիւրին օղու օլուպ, բէտէրինին վէ-
ֆաթընտան սօնալաւանի 1826 սէնէսին-
տէ մէրքիւր ֆապրիլդալ քէնտիլինէ
ինթիլալ իթմիլ վէ պու միւտուէթ ի-
լինտէ մէրքիւր ֆապրիլդաւա 4 առէտ
քէօմիւր մաթէնի գուեուլարը իլէ 2
միլեօն մէթրօ արաղի վէ 111 մաւտէ-
լէրի իլալէ իթմիլ տիւր:

Իլպու ֆապրիլդալ էմալըլը օլուտ-
ղու կիպի, թարիֆ իթմէք իլին իտէ
պէօյիլմէք պիւր քիթալ թէլէլիլինէ

բանալը ըրի սանճալը միւհճի աճկոյն է-
տլ խրնէ, էանայի զահճի Գու զպէս-
ա մէճանէն ի թտ զըլընմազ իւզըէ
էրիսաատէթտէն կէօտէրիլէն իհաս-
ալի իւլ իհասնը խիլաֆէթը հնահի
է թուռն վէ թըրապզօն վիլաեթ-
էրլնտէն վէ ահքետմը առլիեէ իլէ
վիւաթը հիւմանուն վէ Պասիրէթ զա-
վիթ այի հսմիլէթը արանէլէրի թարաֆ-
սըրընտիս պաշպ ապաշպ թէվարիտ
տէն իեանէյի զէսայիրի միւհէնէ-

